

گزارشگری کاربردی

● زینت زینالی

کارشناسی ارشد علوم ارتباطات

گزارش خبری معمولاً گزارش وقایع و رویدادهایی نظیر موضوعات اجتماعی روز، تحولات فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و حوادث و بلاهای طبیعی را شامل می شود.

گزارش های تحقیقی سوژه های مختلفی اعم از مسائل روز و سایر موضوعاتی را در بر می گیرد که یک رسانه بنا بر اهداف خود آن را مهم تلقی می کند و درصد بررسی و ارائه ابعاد گوناگون آن به مخاطب بر می آید.

گزارش تشریحی - توصیفی گزارشی است که وجه غالب آن توصیف جنبه های مختلف یک رویداد و حادثه با عنایت خاص به تصویرپردازی است.

گزارش تحلیلی شامل مجموعه ای از اخبار، اطلاعات و اظهارنظرهای مربوط به یک رویداد است که با اهداف مشخص انتخاب و معمولاً همراه با نظریات و دیدگاه های گزارشگر عرضه می شوند.

■ محمدتقی روغنی ها. گزارشگری کاربردی برای رسانه های جمعی، تهران: مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران، ۱۳۸۲، ۴۷۶ صفحه.

کتاب گزارشگری کاربردی برای رسانه های جمعی در ۱۰ بخش و با هدف آموزش گزارش نویسی نگاشته شده و تلاش نویسنده بر این بوده است که علاقه مندان به رشته ارتباطات و خبر با مطالعه و به کارگیری شیوه های پیشنهادی بتوانند در این زمینه توفیق یابند و تلفیق مناسبی از تئوری و عمل در اختیار داشته باشند.

در این کتاب، مفهوم و اهداف گزارش، اصول گزارش نویسی و ویژگی های فردی و حرفه ای گزارشگران دسته بندی انواع گزارش به خبری، تحقیقی، تشریحی - توصیفی، تحلیلی و موضوعی و نقاط تمایز و تشابه هریک از آنها شرح داده شده است. در تعریف دسته بندی انواع گزارش در این کتاب آمده است:

ایفای نقش رسانه‌های جمعی در تحقیق و روشنگری، با تهیه و عرضه گزارش امکان بروز و ظهور می‌یابد و در صحنه‌های رقابت رسانه‌های جمعی عامل موثری برای جذب مخاطبان محسوب می‌شود

یک گزارش از غنای کافی برخوردار شود تبیین و تشریح شده است که عبارت اند از: توصیف و بازگویی عینی، پرهیز از پیشداوری، شناخت مخاطبان و نفی گزارشگر محوری.

تقسیم‌بندی گزارش به پنج نوع کلی که شامل گزارش خبری، گزارش تحقیقی، گزارش تشریحی، گزارش تحلیلی و گزارش موضوعی است، در فصل پنجم این بخش صورت گرفته و مؤلف به صورت موجز و مختصر به تعریف هر یک از آنها مبادرت ورزیده است. بخش دوم تا پایان بخش ششم انواع پنجگانه گزارش به صورت مبسوط و مشروح مورد بررسی قرار گرفته و در هر بخش به تعریف، مراحل تهیه و شیوه نگارش آن نوع گزارش پرداخته و در پایان چند گزارش به زیور نقد آراسته شده است.

بخش هفتم کتاب به نگارش متن اختصاص یافته و راهنمایی‌های بیشتری درباره شیوه‌های نگارش نهایی متن و ساختار آن مطرح و توصیه‌های لازم برای نوشتن یک گزارش خوب ارائه شده است.

گزارشگری رادیو و تلویزیون و تفاوت‌ها و تمایزهای آن با گزارشگری مطبوعاتی در بخش هشتم کتاب طرح شده است. بخش نهم کتاب اطلاعاتی درباره اهمیت مصاحبه در گزارش، انواع مصاحبه، ثبت پاسخ و نحوه استفاده از مصاحبه در گزارش مطبوعاتی و رادیو-تلویزیونی در اختیار خواننده کتاب قرار می‌دهد. در واپسین بخش کتاب یعنی بخش دهم به مبحث انتقال پیام، ویژگی‌ها و شیوه‌های ماندگاری آن و هم‌چنین روش‌های القای پیام پرداخته شده و سرانجام چند گزارش به عنوان نمونه از منظر شیوه انتقال پیام مورد نقد قرار گرفته است.

نقد و ارزیابی کتاب

الف - مزایا

اساسی‌ترین امتیاز این کتاب آن است که به صورتی جامع و

در گزارشگری موضوعی نیز گزارشگر یک موضوع خاص مانند مکان، شخص، شغل، سفر، و یا شئی را انتخاب می‌کند و زاویای آن را مورد بررسی قرار می‌دهد و سرانجام به گزارشگری رادیو - تلویزیونی و تمایز آن با گزارشگری مطبوعاتی، کاربرد مصاحبه در گزارش و چگونگی استفاده از آن برای غنا بخشیدن به گزارش در واپسین بخش‌ها پرداخته شده است.

در بخش اول کتاب مفهوم انواع و اهداف گزارش، اصول گزارش نویسی و ویژگی‌های حرفه‌ای و فردی گزارشگر تبیین و تشریح شده است. در این بخش به اهمیت گزارش و گزارش نویسی در رسانه‌ها اشاره و چنین استنتاج شده است که ایفای نقش رسانه‌های جمعی در تحقیق و روشنگری، با تهیه و عرضه گزارش امکان بروز و ظهور می‌یابد و در صحنه‌های رقابت رسانه‌های جمعی عامل موثری برای جذب مخاطبان محسوب می‌شود. در فصل دوم واژه گزارش از نظر لغوی به معنای به جا آوردن، ابلاغ کردن و رسانیدن و در معنای کلی آن، تلفیق خبر و تحقیق به اضافه بازسازی هنرمندانه صفحه‌ها، موضوعات، حوادث و واقعیات مهم اجتماعی تعریف شده است.

در ادامه مطلب به این نکته اشاره شده است که گزارش بر اساس موضوع و اهداف خود ساختار و شکلی خاص به خود می‌گیرد. گاهی تصویرسازی از عینیات و مشاهدات گزارشگر بازتاب بیشتری دارد. زمانی عرضه کننده نتایج یک تحقیق موشکافانه و عمیق است. مواقعی رنگ قصه به خود می‌گیرد و در برخی اوقات به تحلیل رویدادها می‌نشیند، اما از تمامی گزارش‌ها، عموماً بیان واقعیات و رویدادها و انتقال پیام به مخاطبان با بهره‌گیری از خبر توصیف‌گفت‌وگو و تحقیق است.

در فصل سوم همین بخش از ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای گزارشگر و اخلاق و مخاطرات گزارشگری سخن به میان آمده و در فصل چهارم، چهار اصل مهم که باید مورد توجه قرار گیرد تا

اساسی ترین امتیاز این کتاب آن است که به صورتی جامع و کامل مطالب و موضوعاتی را که در زمینه گزارشگری مورد استناد و ارجاع قرار می‌گیرد در خود جای داده است و می‌تواند به عنوان کتابی مرجع در این زمینه قلمداد شود

– مطالب مربوط به لیدنویسی و ویژگی‌های آن
– تکرار جذابیت، سادگی و روان بودن زبان گزارش
– تکرار موشکافانه، کنجکاوانه و دقیق بودن نگاه گزارشگر
– تکرار نگرش همه جانبه گزارشگر به یک پدیده، ویژگی‌های انواع گزارش، آگاهی گزارشگر نسبت به منابع مختلف و اطلاع داشتن از اخبار و رویدادها و انواع مسیر گزارش نویسی.
نکتهٔ دوم اینکه در اکثریت قریب به اتفاق مباحث نویسنده به ذکر نمونه یا نمونه‌هایی برای آموزش بهتر موضوع مبادرت ورزیده است، ولی این قاعده در همه جای کتاب دیده نمی‌شود و در پاره‌ای از موارد به فراموشی سپرده شده است.
به عنوان مثال در بخش دهم در مبحث مربوط به «چند روش برای انتقال پیام» در قسمت «پیام‌های دوسویه» و هم‌چنین در بحث مربوط به «شیوه‌های القای پیام» در قسمت «ترکیب چند خبر درست با یک خبر نادرست» هیچ‌گونه مثالی ذکر نشده و از تاثیر آموزشی آن کاسته شده است.
کلام آخر آنکه اشکالات معدودی به لحاظ ویرایشی در متن به چشم می‌خورد که تعداد آنها در مقایسه با انبوه اطلاعات ارزنده کتاب ناچیز و قابل اغماض است.

کامل مطالب و موضوعاتی را که در زمینه گزارشگری مورد استناد و ارجاع قرار می‌گیرد در خود جای داده است و می‌تواند به عنوان کتابی مرجع در این زمینه قلمداد شود.
این امر با توجه به محدودیت منابع و مآخذ در این زمینه امتیاز مهمی به شمار می‌رود. فصل بندی مناسب، ترتیب منطقی، ذکر منابع و مآخذ و شیوه نگارش روان و ساده از دیگر مزایای این کتاب محسوب می‌شود.

ب – کاستی‌ها

اولین نکته قابل ذکر، تکرار برخی مطالب مربوط به گزارش نویسی است که در قسمت‌های مختلف کتاب صورت گرفته و بر حجم کتاب افزوده است، تا جایی که گاهی مطالعه مطالب تکرار شده از حوصله خواننده خارج می‌شود. نویسنده می‌توانست با حذف مطالب و توصیه‌های تکراری از حجم کتاب که افزایش آن دغدغه وی بوده است بکاهد بدون آنکه به محتوای ارزشمند کتاب خللی وارد آید. به عنوان نمونه می‌توان به این موارد اشاره کرد:
گزارشگر کسی است که حواس خود را برای انتقال آنچه می‌بیند و می‌شنود به کار می‌گیرد و به منزله چشم و گوش مخاطبان خود می‌بیند، می‌شنود و احساس می‌کند.